

ЕЛЛІС КЕШМОР

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ КАРДАШ'ЯН

Як знаменитості
змінили життя
у ХХІ столітті

ВИДАВНИЦТВО

ФАБУЛА
#PRO

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

УДК 304:159.9
К33

ВИДАВНИЦТВО
Ф А Б У Л А
#PRO

Оригінальна назва твору: KARDASHIAN KULTURE
How Celebrities Changed Life in the 21st Century

Цей переклад Kardashian Kulture Еліса Кешмора опубліковано за ліцензією Emerald Publishing Limited, розташованої за адресою: Говард Гаус, Вегон Лейн, м. Бінглі, Західний Йоркшир, BD16 1WA, Велика Британія
Це видання опубліковано за сприяння Агенції Александра Корженевського (Росія)

Усі права збережено.

*Жодну частину цієї книжки не може бути відтворено
в будь-якій формі без письмового дозволу власників авторських прав.*

Кешмор Елліс

К33 Феномен культури Кардаш'ян: Як знаменитості змінюють життя в ХХІ столітті / Пер. з англ. В. Карасьова. — Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2020. — 208 с.

ISBN 978-617-09-6504-2

Секс і сексуальність. Фемінізм. Нарцисизм. Егоїзм. Слава. Самореалізація. Гомосексуальність. Гендерна ідентичність. Расизм. Демонстративне споживання. Публічність приватного життя. Повсюдна присутність соціальних медіа... Актуальність цієї книжки важко переоцінити. Вона охоплює майже всі аспекти суспільства споживання ХХІ століття, не лише висвітлюючи їхній теперішній стан, але й розповідаючи про історію виникнення та розвиток протягом останніх десятиліть і навіть даючи деякі прогнози на майбутнє. Для всіх, хто хоче зрозуміти сучасний світ.

УДК 304:159.9

Copyright © 2019 Ellis Cashmore.
Published under exclusive licence
by Emerald Publishing Limited
© В. Карасьова, переклад з англ., 2020
© «Фабула», макет, 2020
© Видавництво «Ранок», 2020

ISBN 978-617-09-6504-2

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ЗМІСТ

ПОДЯКИ 4

Розділ 1

Диво залученості 5

Розділ 2

Знесилене жіноцтво 27

Розділ 3

Безглуздя статі.. . . . 57

Розділ 4

Привласнення чорноти.. . . . 87

Розділ 5

Впливова присутність 115

Розділ 6

Самовіддані егоїсти 138

Розділ 7

Публічне приватне життя.. . . . 167

Розділ 8

Слава як інструмент.. . . . 190

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК 205

ПОДЯКИ

Співпраця з Джеймі Клеландом та Кевіном Діксоном над «Екранним суспільством» та робота над сольними книжками «Елізабет Тейлор: приватне життя для громадського споживання» та «Наділяючи спорт сенсом» надихнули мене на кілька фрагментів цієї книжки.

Розділ 1

ДИВО ЗАЛУЧЕНОСТІ

Найвірогідніше, ви ніколи не чули про Дордже Мінгму. Він був непальським шерпом і допомагав швейцарській експедиції підкорити Еверест. 31 жовтня 1952 року він загинув унаслідок падіння уламків криги, його було поховано в безвітряній долині, відомій як Долина тиші. Дордже Мінгма був останнім загиблим підкорювачем Евересту перед тим, як наступного року вершину нарешті підкорили Едмунд Гілларі та Тензинг Норгей, чії імена набагато відоміші.

Анна-Ніколь Сміт померла 2007 року. Порівняння, можливо, і не надто вдале,— але людину, що зазнає невдачі і гине напередодні загального тріумфу, зазвичай забувають. Сміт була на обкладинці *Playboy*, моделлю *Guess Jeans*, грала в епізодичних ролях, була офіційним обличчям дієтичних продуктів і свого часу зіркою реаліті-шоу — тією, що була майже-але-недостатньо-відомою, аби бути відомою.

Вона народилась 1967 року в Мехеї, Техас, під іменем Вікі Лін Гоуган, вийшла заміж у 17 і народила сина. Її кумиром була Мерилін Монро. Працюючи танцюристкою на пілоні в *GiGi's*, стрип-клубі

в Г'юстоні, у 1991-му вона запала в око відвідувачеві, який запропонував їй щомісячно 4 тисячі доларів за «консультації» (згідно з *Forbes* за 4 березня 2013). Це був Джеймс Говард Маршалл II, нещодавно овдовівший нафтовий мільярдер. У 1994-му незвична пара одружилася: йому було 89, Сміт — 26. За 14 місяців Маршалл помер, залишивши після себе 1,6 мільярда доларів.

Сміт не приховувала свого бажання бути в центрі прискіпливої уваги публіки. Чи не бентежила її хвиля уваги медіа, що піднялася одразу, тільки-но стало відомо про її стосунки з Маршаллом? Відповідаючи якось на це запитання, вона розсміялась: «О ні, мені це подобається... Я люблю папараці. Вони роблять знімки, а я просто посміхаюсь у відповідь. Я завжди любила увагу».

Цими словами вона повністю розкрила карти: практично запросила медіа у своє життя, рідко втрачаючи нагоду влаштувати в кадрі шоу: вона захлинаючись пила шампанське «з горла», світила своїми величезними грудьми та фліртувала як із чоловіками, так і з жінками. Її ексгібіціонізм не знав меж. Сюжети, у яких вона з'являлася, викликали в глядачів обурення або співчуття, і дуже рідко — почуття «десь посередині»: вона була тією, хто неодмінно ставав причиною суперечок між людьми. Звісно, сама її історія нікого не залишала байдужим: білявка, босота і мисливиця за грошима, що влаштовує дахозносні вечірки, зтягаючи туди всіх, до кого дотягнеться, яка зриває джекпот і виходить заміж за одного з найбагатших чоловіків Америки за декілька місяців до того, як він помирає.

Ба більше, 2002 року кабельне телебачення *E!* отримує зиск із того, що можна вважати зародком нового ТБ-жанру, реаліті-шоу, запускаючи «Шоу Анни-Ніколь». Це була хроніка найменших деталей її життя, як-от відвідини стоматолога та годування прозаком її песика Пірожулі. Шоу закінчилося 2004 року. Також

Сміт рекламувала дієтичну добавку *TrimSpa*. У 2006-му вона народила доньку, і за жахливою іронією долі син Анни від першого шлюбу помер під час відвідин її та новонародженої на Багамах. Причина смерті: летальна взаємодія метадону та антидепресантів.

Довготривала судова справа щодо спадку тягнулась аж до 2006 року, коли Верховний суд США нарешті надав Сміт можливість отримати понад 450 мільйонів її колишнього чоловіка. Утім, вона померла від передозування 8 лютого 2007 року, так і не побачивши ані цента з цих грошей. У липні того ж року за ґрати потрапила Періс Гілтон. Здавалося, абсолютно кожна людина говорила про неї. Для Сміт вона стала тим, ким був Гілларі для Мінгми: усі знають першого, і лише деякі пам'ятають про того, хто підійшов так близько, але програв.

Сміт випередила свій час — не набагато, але достатньо, щоб не отримати вигод від прийдешнього захоплення знаменитостями. Вона втілювала в собі всі основні та невід'ємні якості нового типу селебріті. Але в середині 1990-х ще не існувало ані реаліті-шоу (принаймні, під цією назвою), ані механізмів промоції ймовірно бездарних особистостей; так само, як і не було публіки, достатньо зацікавленої, щоб виявляти прихильність до когось, хто був лише копією Мерилін. І вже потім метелик змахнув крильцями — і запустив цілу низку подій, що спричинили невідворотні зміни.

Що зробила Барбра Стрейзанд 2003 року, коли дізналася, що аерофотознімок її каліфорнійського пляжного будинку потрапив в Інтернет як частина колекції з 12 тисяч подібних світлин? Те саме, що і будь-який артист, якого було нагороджено Кіноакадемією та який має самоповагу; те, що зробила б людина, чії бродвейські та вестендські шоу збирають палкі захоплені рецензії, у якої топальбомів більше, ніж у будь-якої іншої жінки, та яка має

понад 50 мільйонів проданих записів: вона подала до суду. Кінець кінцем, вона була прямою — можливо, надміру темпераментною та, за чутками, такою, якій важко догодити. Подейкували, що Стрейзанд вимагала у всього персоналу готелю *MGM Grand* у Лас-Вегасі входити до її номеру спиною вперед й уникати зорового контакту (навіть королева Єлизавета дозволяє на себе витріщатися). Передивляючись по телебаченню свій фільм 1991 року «Повелитель припливів», Стрейзанд вирішила, що рекламні роликки, які переривають показ, занадто голосні, тож вона начебто набрала гарячу лінію телебачення *NBC* з вимогою стишити рекламу.

Тож коли проєкт *California Coastal Records*, що зберігає онлайн-фотоархів майже всього узбережжя Каліфорнії, розмістив зображення знімків маєтку Стрейзанд у Малібу, вона оскаржила цю дію як вторгнення в приватне життя. Проблема полягала в тому, що юридичні дії Стрейзанд було щедро висвітлено медіа і її спроба прибрати фото з Інтернету парадоксально підштовхнула пів мільйона людей кинутися до своїх комп'ютерів, щоб роздивитися її будинок онлайн. Вибуховий зворотний ефект та сам випадок спричинили появу нової фрази в нашому словникові — «ефект Стрейзанд», коли спроба попередити певну подію, навпаки, призводить до того, що ця подія трапляється. Наче метелик, що припиняє тріпотіти крильцями, аби попередити землетрус.

Була ще одна, менш відома, але більш катастрофічна зміна, прихована в ефекті Стрейзанд: він підірвав концепцію приватності. Якщо хтось настільки видатний та шанований, як Стрейзанд, із грошима, впливом та статусом, не може робити те, що вважає за потрібне,— тоді хто може? За два роки до того вона ще могла би перемогти. Але з 2003 року мережа зазнала свого роду демократизації. Технологія, відома як *Web 2.0*, змінила Інтернет: тепер це не лише джерело інформації, а повністю інтерактивна

платформа. Користувачі отримали можливість спілкуватися одне з одним і створювати тексти, зображення та відео, які ми пізніше назвемо мемами і якими вони можуть ділитися з іншими. Нова соціальна природа Інтернету на практиці означає, що він стає територією беззаконня. Якщо зображення будинку Стрейзанд з'являються онлайн — немає нічого, що вона була б у змозі зробити, аби люди не змогли роздивлятися ці світлини. Аудиторія отримує контроль. На початку це драгувало, пізніше провокувало, а згодом стало викликом не лише для зірок масштабу Стрейзанд, але й для кожного, хто шукав слави. Насправді це змінило кожного з нас.

Незрима ниточка поєднала цю подію та Кім Кардаш'ян. Люди ідеалізують її майже так само, як, схоже, вона ідеалізує сама себе,— от тільки не розуміють, чому саме (щодо її мотивів — можливо, вона знає щось, чого ми не знаємо). Їй не відмовиш у величчі досягнень у тому сенсі, що вона є однією з найбільш відомих та впізнаваних жінок у світі; вона напевне знаменита і створює відповідну атмосферу своєю присутністю, водночас маючи досить скромний перелік досягнень за межами власної сфери впливу. Вона з'являється на публіці й продає речі — нічого більше. Жодних жадливіх фільмів, провальних записів чи нерозпроданих книжкових накладів (її єдиний внесок у літературу,— книжка 2015 року під назвою *Selfish*, що продавалася цілком пристойно). Проте є відчуття близькості з іншими, які одночасно і близькі, і перебувають на певній відстані. Інші зірки XXI століття розбудували цифрові знайомства, але ніхто не використав можливості, що їх пропонує інтерактивний світ *Web 2.0*, настільки повно, наскільки це вдалося сімейству Кардаш'ян. Коли у 2000-х аудиторія буквально поглинала *Twitter*-стрічки Ріанни, Леді Гаґи та Брітні Спірс, Кім Кардаш'ян навчалася в Періс Гілтон, спостерігаючи

за тим, як її наставниця успішно конкурує з тими артистами, що їх можна було б позначити як «носіїв традиційних талантів».

Кім та її родина зберігали незалежність та були неперевершеними у своїй майстерності та винахідливості. Якби вони з'явилися, скажімо, у 1990-х, легко уявити, що публіка зустріла би їх глузли-вим цькуванням та відкинула як зухвалих бездар та самозакоханих ексгібіціоністів. Поправка: публіка їх узагалі би не зустріла; найвірогідніше, уся сім'я стикнулася би з абсолютним ігноруванням, тоді як глядачі спрямували би свою увагу на тих, хто здатен провокувати та розбурхувати аудиторію, створюючи першокласні шоу — так, як це робили Мадонна та Майкл Джексон.

Пізніше Кім Кардаш'ян запропонувала шоу; вона фактично закохала в себе людей, хоча і не зрозуміло до кінця, як саме і чому це сталося. Але 2007 року, коли по телебаченню почалося реаліті-шоу «З Кардаш'янами», із культурою сталося щось подібне до терактів 11 вересня. Я не хочу переоцінити неприємну схожість; атака 11 вересня 2001 року на Всесвітній торговий центр у Нью-Йорку це надзвичайна ситуація, і серед її багаточисленних наслідків — усебічне усвідомлення того факту, що навіть саме життя може бути найнебезпечнішою зброєю. Атаки смертників позначили епоху, коли твердження «здоровий глузд урятує завжди» замінило усвідомлення того, як мало нам відомо.

Ми вкрай мало знаємо про те, що вирішили називати «культурою знаменитостей». Люди досі чухають потилиці, дивуючись феномену Кардаш'ян. Вона створює найкращі свої дієства фактично з неробства. І ми у відповідь поводимося так, наче вона та її родичі нас зачаклували. Якщо атмосфера після 11 вересня нагадувала нам, як мало ми знаємо, то епоха, про настання якої сповістили Кардаш'яни, спонукає нас замислитися навіть над тим, а чи знаємо ми, які запитання варто поставити, і грець вже з тими від-

повідями. На запитання «Чому вона знаменита?» відповідь очевидна: жодна жінка в історії не отримувала такої щедрої уваги медіа. Можливо, хіба принцеса Діана. Але ми прибережемо цей аргумент. На сьогоднішній день Кім Кардаш'ян жодного дня не випадала з поля уваги медіа. А ми продовжуємо чухати потилиці: це жінка з родини, яку ми переважно знаємо завдяки спостереженню за їх сидінням на диванах, поїданням салатів та фотографуванням самих себе.

Культура знаменитостей, якою ми її знаємо в цьому столітті, може бути короткочасною. Наше захоплення чиеюсь славою не може тривати надто довго. Водночас немає жодних ознак, що ця культура занепадає; навпаки, вона зачіпає все нові й нові сфери суспільства. Політика, релігія, мистецтво та охорона здоров'я суттєво змінилися під впливом нашої безпрецедентної одержимості знаменитостями. Якщо чесно, сьогодні неможливо виокремити бодай один аспект культури, який би не зачепили ці зміни. Ми змінилися.

Звісна річ, Кім Кардаш'ян та її родичі не є повністю відповідальними за це. Ні хтось, ні за щось зокрема. Може здатися, що культура знаменитостей є результатом пустотливого експерименту якихось грайливих богів. Як-от божественних істот з небес, персонажів історії Герберта Джорджа Велза «Чудотворець» (1898), екранізованої у 1936 році Лотаром Мендесом під назвою «Людина, яка могла творити чудеса». «Чому б тобі не дати спокій цим бридким крихітним створінням?» — питає одне божество в іншого, того, що роздивляється Землю, розмірковуючи над наданням людям надзвичайних сил. «Їхні життя такі короткі, їхні зусилля настільки марні... Я планую дати їм усю можливу силу».

«Але що станеться, якщо ця дурна жадібна людська короста, яка тільки і вміє, що розмножуватися та влаштовувати штурханину, пошириться серед зірок?» — переймається божествений колега, переконуючи обмежити кількість отримувачів дарунків лише кількома смертними. Зрештою, перший погоджується. «Вони всі надто схожі. Я обдарую одного, випадкового»,— оголошує він перед тим, як наділити чудодійними силами ту саму «людину, яка може творити чудеса», містера Фотерінгея, який, власне, замовляє собі випивку в барі неподалік від дому.

Якщо переосмислити: небесний благодійник спрямовує свою щедрість на відносно невелику кількість слабких і жалюгідних істот, які практично нічого не зробили, щоб заслужити його прихильність, але раптом оволоділи майже необмеженою силою і впливом на життя інших людей, якщо не зовсім надприродними можливостями, як-от герой фільму. Вибір, безумовно, здається випадковим, сумбурним та необдуманим — так само, як і вибір божественної істоти Велза. Хто насправді заслуговує тієї сили, якою насолоджуються селебріті? І я дійсно переконаний, що насолоджуються: з одного боку, нас уже нудить від оповідок про тиск постійного перебування на публіці, про скочування в залежність від рецептурних ліків чи алкоголю, не обов'язкове запроторення до реабілітаційних центрів, боротьбу з депресіями, панічними атаками та різними психічними розладами, про надміру високі очікування, що, поміж іншого, штовхають зірок до нових і нових пластичних операцій; але з іншого боку, ми знаємо, що жоден не погодиться проміняти життя зірки на повернення в буденність.

Кім Кардаш'ян ніколи свідомо не скаржилася; очевидно, що вона розкошує, насолоджуючися життям знаменитості та користуючись кожною нагодою потурати своїм бажанням. Найвірогідніше, вона не бачила старої екранізації Велза і не читала цієї класики на-

укової фантастики, але напевно відчуває себе подібною до містера Фотерінгея, що, на власний подив, з'ясовує свою спроможність жорстоко помститися полісменові, який його засмутив, відправивши того в пекло, або навіть зупинити обертання Землі. Дії, що були буквально неможливими, стають здійсненими за одну мить.

Звісно, Фотерінгей і гадки не мав, що він зробив такого, аби заслужити свої суперсили, і, хоча він і розмірковує над цим, джерело надможливостей залишається невідомим. Джерело надможливостей Кім менш утаємничене, але не набагато. Кінець кінцем, як і Фотерінгей, вона насправді не зробила нічого видатного чи виняткового, принаймні аж настільки виняткового, щоб це стало підставою для благословення.

Може здатися, що до Кім, як і до Фотерінгея, дуже прихильні боги. Але вона обдуманно і, можливо, наполегливо працювала заради того, щоб привернути такі обсяги уваги медіа, які до неї заслуговували хіба що Мадонна, а раніше Елізабет Тейлор. Звісно, ці знаменитості поклалися на традиційні медіа (вибачаємося перед Мадонною, яка і досі в строю та привертає достатньо уваги медіа, але, як ми пізніше розглянемо в Розділі 2, її особливий талант полягав у зачаруванні преси, радіо та телебачення). Натомість Кім була здатна використати переваги *Web 2.0*, цього другого етапу розвитку Інтернету; етапу, що надавав можливість користувачам генерувати контент і розбудовував соціальні медіа — на противагу статичним вебсторінкам, які з'являлися до 2005 року (розробку було запущено в грудні 2004-го, і її вдосконалювали протягом кількох наступних років).

Звісно, певна модель культури знаменитостей виникла до інтерактивного Інтернету. Наше надмірне захоплення людьми, які не можуть досить істотно впливати на наші життя і відзначилися

лише тим, що з'являлися в медіа настільки часто, що вже видаються нам знайомими,— це захоплення було нам властиве за багато років до технології *Web 2.0*. Проте після 2005 року культура зробила такий кульбіт, що наша пристрасть розпалилася як ніколи раніше.

Коли раніше нас із певних причин цікавили конкретні особистості — ми читали про них, спостерігали за ними або обговорювали їх. А тепер ми отримали можливість взаємодіяти з ними. Взаємодія — одне з ключових слів нашого часу. Здається, що ледь не кожен його використовує і цей кожен знає, що воно означає, навіть за відсутності пояснень. Я би визначив взаємодію як привернення та захоплення чиеїсь уваги в такий спосіб, що створюються контакт або зв'язок, які видаються значущими. Здавалося б, забагато слів, але я не хочу бути звинуваченим у невизначеності цього надважливого терміна. Це більше, ніж просто відчуття причетності чи зануреності в життя когось іншого; фанати з 1950-х до 1990-х, безсумнівно, це відчуття переживали. Сьогодні ж вони відчують, що можуть вплинути — і відчути зворотну реакцію, і обмінюватися думками одне з одним.

Кульбіт, вірогідно, не найкраща метафора в цьому випадку: нова технологія дала можливість шанувальникам зірок перевернути ці стосунки догори дригом. Фанати більше не залишалися зовні, тільки зазираючи всередину. Кім Кардаш'ян була серед перших у новій генерації знаменитостей майбутнього, готових розкласти на порозі килимок із надписом *Welcome*. Легко зрозуміти, чому Кардаш'ян зробилася настільки популярною. Вона не просто запросила людей у свій світ або в те, що переконувала вважати своїм світом. Вона забезпечила їм картинку великим планом для нащадків. Можливо, навіть занадто великим, урахувуючи, що змістом цих картинок були лишень надто високоорганізовані

дрібниці. Але в такий спосіб мізерність Кім та її послань дарувала відчуття принадливої безпосередності. Ідеально для дев'яностих, коли аудиторія вже була призвичаєна до певної інтимності.

Невідповідність між публічним образом старої голлівудської школи та реальною людиною за останні двадцять років ХХ століття було повністю усунено. Але популярна культура ніколи не стоїть на місці, і соціальні медіа, особливо *Twitter*, запущений 2006 року, започаткували нові правила гри. Це була дивна, але оригінальна форма взаємодії, яка певною мірою дозволяла шанувальникам спілкуватися з об'єктами своєї уваги.

Кім та її родичі наблизили своїх фанів на відстань простягнутої руки. Вони дозволили мільйонам ділитися своїми особистими стражданнями, відчаєм, ейфорією та захопленими поривами. Повернімося в думках у 2003 рік, рік історії з будинком Стрейзанд. Емінем, Пінк, «Пірати Карибського моря: Прокляття “Чорної Перлини”», DVD, Ленс Армстронг уп'яте перемагає в Тур де Франс. І тут до вас звертаються з пропозицією інвестувати в певний комп'ютерний функціонал, що дозволить людям обмінюватися інформацією одне з одним, але з обмеженням у 140 символів у повідомленні. Чи захочете ви вбухати в це всі свої заощадження? Сьогодні *Twitter* оцінюють у 22 мільярди доларів.

Історія близькості Кім та інших Кардаш'янів до соціальних медіа розгортається в несподіваному напрямку. Навіть у кількох несподіваних напрямках, якщо бути точними. Сама Кім, як відомо кожному, стає, мабуть, найвпливовішою фігурою мережі: у неї 110 мільйонів підписників в *Instagram* і вона отримує 500 тисяч доларів (385 тисяч фунтів) за пост; трохи менше за Селену Гомес, з якою вона змагалася за звання найвпливовішої (більше про це в Розділі 5). Сестри Кардаш'ян, Кендалл та Кайлі Дженнер, вихваляються 82 та 95 мільйонами підписників.

Брат, Роб Кардаш'ян, потрапив в історію із судовою заборонаю після того, як опублікував у мережі відверті знімки Блек Чайни, своєї колишньої, моделі та стриптизерки в минулому: він виклав фото, на яких вона оголена, в *Instagram* (у Каліфорнії це кримінальний злочин). Сестра Кім, Хлої, стала королевою всього, що стосується фітнесу та втрати зайвої ваги завдяки своєму застосунку *Khloé With A K*. Зведена сестра Кендалл Дженнер — найоплачуваніша модель у світі, щорічний заробіток якої складає 22 мільйони доларів; один з її рекламних роликів на *YouTube*, знятий для *Pepsi*, здійняв хвилю обурення через те, що зводить нанівець увесь сенс демонстрацій соціальної незгоди. Кайлі, самопроголошена експертка з мистецтва макіяжу, ошелешила своїх батьків, оголосивши, що колекція взуття її доньки Стормі коштує 22 тисячі доларів; дитині на той момент було чотири місяці. Крім того, у березні 2019 року Кайлі визнано наймолодшою у світі мільярдеркою, що самостійно заробила свої статки (у який спосіб їй це вдалося, я поясню в Розділі 8).

Так чи інакше, ця сім'я змогла зайняти панівну позицію в соціальних медіа. Це не таке панування, як у римлян, котрі контролювали частину Британії, і не таке, як у робочої етики протестантів, що досі значною мірою пронизує світ. Це більше схоже на те, як Статуя Свободи домінує над обр'ями Нью-Йорка, або як Бурдж Халіфа змушує всі інші будівлі в Дубаї здаватися незначними. Кардаш'яни отримали свою силу та вплив завдяки соціальним мережам. Причина такого їх тріумфального маршу полягає в тому, що ці мережі як явище є частиною життя кожного з нас. І перш ніж скептики почнуть протестувати, мені варто пояснити, що навіть ті, хто гидує та уникає соціальних мереж, залучені в цю історію.

Кардаш'яни перетягнули культуру знаменитостей в її наступну еру — період соціальних мереж. Для багатьох це означало, що

невибаглива (колись) соціальна мережа *Facebook* (від артикля *the* в назві відмовилися 2005 року) обернулася з благословення на цифрове прокляття. Те, що починалось як інструмент, завдяки якому люди зі спільними інтересами могли спілкуватися та обмінюватися зображеннями, тепер перетворилося на шлях Кардаш'янів до світового панування. Наче домашній гекоп, що виростає в Годзіллу.

Завдяки Кардаш'ян та вам, читачі, першими втратами цифрової ери стали раціональність, логіка та здоровий глузд. Не існує очевидного пояснення чи причини для нашого захоплення людьми, які з'являються, спостерігають, взаємодіють та реагують і чийі думки аж надто небагатослівні. І це фактично все. Це було вкрай розумно, вивести жінку та її родину головними героями шоу про «нічого особливого». Зараз ця ідея розширилася настільки, що змінила абсолютно все. Ми слідуємо за Кардаш'янами та іншими зірками, наче голодні тварини, що в пошуках поживи риються у відходах. Назвіть це збоченням. Назвіть це найжахливішим зі світів. Але наша гонитва за ними змінила все: наше розуміння статі, сексу, раси, споживання, приватності, слави і навіть нас самих. Не переконані? Читайте далі. Про все це є цілі розділи.

Звісно, існує лише один прийнятний спосіб розповісти історію: розпочати із середини і потім перебіжками пройти увесь шлях від минулого до сьогодення. Я усвідомлюю, що читачі час від часу можуть почуватися наче пасажери нічного потягу, які визирають у вікно і дивуються: «Де це ми зараз?» Аби вгамувати тих із вас, кому до вподоби лінійна оповідь, я склав часопис ключових подій, про які йтиметься на цих сторінках, котрий ви, найвіргодніше, уже переглянули. Використовуйте його як довідник з упорядкування часу, коли рух перебіжками почне викликати нудоту.

ЧАСОПИС

1899

Економіст Торстейн Веблен (1857–1929) вводить термін «демонстративне (або показне) споживання» — витрати на продукти та послуги, що радше покликані підвищити престиж, ніж мають якусь практичну користь.

1909

Гаррі Гордон Селфрідж (1858–1947) відкриває в Лондоні універсальний магазин зі ста відділами та ресторанами: магазин спроектовано так, щоб його відвідини стали радше приємно проведеним часом, ніж доцільною необхідністю.

1920

Герберта Гувера (1874–1964) обрано президентом США; його політика сприяє стабілізації заробітної плати, підвищенню прибутку та зниженню роздрібних цін на товари; як наслідок — зароджується суспільство споживання. Його президентство триває до 1933, коли до влади приходить Франклін Д. Рузвельт і презентує свій «Новий курс», програму масових громадських робіт, покликану зменшити безробіття під час Великої депресії.

1938

Роберт Кінг Мертон (1910–2003) публікує знакову монографію, у якій пояснює, як Америка заохочує до надмірного, аж до жадібності, придбання споживчих товарів.

1943

Абрагам Маслоу (1908–1970) публікує знакову роботу з психології мотивації, у якій вводить термін «самореалізація» — повне розкриття талантів та потенціалу людини; ідею, яку підхоплять та пропагуватимуть наступні покоління.

1957

Книжка Венса Пакарда (1914–1996) «Приховане переконання» розкриває, у який спосіб дослідження мотивації використовуються рекламою для маніпуляцій та впливу на споживацькі звички покупців. Один із найчастіше вживаних інструментів — підсвідоме навіювання, те, що нижче порогу усвідомленого і тому не сприймається споживачем.

1962

Папараці Марчелло Геппетті (1933–1998) таємно фотографує на Іскії (острів у Тирренському морі) побачення Елізабет Тейлор і Річарда Бертон. Знімки стають причиною великого скандалу і збуджують інтерес публіки до особистого життя зірок Голлівуду.

1965

Бунти у Воттсі (район Лос-Анджелеса) стають прикладом для наслідування, і протягом наступних двох років на всій території США відбуваються заворушення: афроамериканці протестують проти расизму.

1966

В Окленді, Каліфорнія, виникають Чорні Пантери, впливова воєнізована організація афроамериканців.

1968

Співак Джеймс Браун випускає пісню *Say It Loud — I'm Black and I'm Proud* («Скажи вголос — я чорний, і цим я гордий»)

1969

Стоунволлські бунти в Гринвіч-Віллідж, Нью-Йорк, доводять, що ЛГБТ-спільнота здатна чинити опір дискримінації. Пізніше, у 2019 році, комісар поліції Нью-Йорка Джеймс О'Ніл вибачиться: «...дії, учинені Департаментом поліції Нью-Йорка, були неправильними».

1970

Кентський державний університет Огайо стає ареною для студентських протестів проти вторгнення США в Камбоджу; солдати Національної гвардії штату Огайо реагують, стріляючи в натовп, убивши чотирьох та поранивши дев'ятьох неозброєних студентів. Подія символізує розбіжності, що розколювали націю протягом війни у В'єтнамі.

1975

Арнольд Шварценеггер уште поспіль виграє титул «Містер Олімпія» (він вигравав світові змагання з бодібілдингу принаймні один раз на рік протягом попередніх 10 років) і ставить перед собою нову мету: бути найпопулярнішим актором у світі. У 1984 році він зіграє кіборга-вбивцю у фільмі Джеймса Кемерона «Термінатор».

1976

Елтон Джон в інтерв'ю для журналу *Rolling Stone* зізнається, що він бісексуал.

Брюс Дженнер виграє олімпійське золото в десятиборстві.

Журналіст виявляє, що переможниця жіночого турніру з тенісу Рене Кларк, відома як Рене Річардс, до цього брала участь у змаганнях як чоловік; раніше, 1952 року, Крістін Йоргенсен стає першою відомою в США людиною, що перенесла операцію зі зміни статі.

1977

Хіт Джорджа Бенсона «Найбільша любов з усіх» (*The Greatest Love of All*) містить рядки «Навчитися любити себе — це найбільша любов з усіх».

1979

Опубліковано «Культуру нарцисизму» Крістофера Лаша; автор аналізує суспільство, у якому «жити заради моменту це — всеохопна пристрасть жити заради себе, не заради попередників чи нащадків».

1980

Народжується Кім Кардаш'ян.

Нарцисичний розлад особистості включено в третє видання Посібника з діагностики та статистики психічних розладів (DSM-III), виданого Американською психіатричною асоціацією.

Виходить фільм «Американський жиголо», у якому активно рекламується бренд *Armani*.

1981

Опубліковано «Посібник із тренувань» Джейн Фонда; за рік його буде доповнено супровідним відео.

Розпочинає свою роботу *MTV*, чия програма складається з музичних кліпів.

1982

Фотограф Жан-Поль Гуд публікує книжку «Лихоманка джунглів». Мережа магазинів *The Limited* купує бренд *Victoria's Secret*: точки продажу з'являються в торгових центрах.

1984

Елтон Джон одружується з Ренатою Блауель; шлюб триватиме чотири роки.

1989

Ватикан засуджує відеокліп Мадонни *Like a Prayer*. *Pepsi* запускає рекламну кампанію, що містить відео із зображеннями палаючих хрестів, стигматів та ікону святого, зроблену з м'яса.

1990

Світовий тур Мадонни *Blond Ambition*.

У кліпі *Justify My Love* співачку спокушає загадкова андрогінна фігура, яку зіграла супермодель Аманда Казалет. Пізніше Казалет звинувачуватиме Мадонну в переслідуваннях, що тривали ще два роки після зйомок.

1991

Виходить документальний фільм «Мадонна: правда чи дія» (він же «У ліжку з Мадонною»). Вона говорить: «Я думаю, кожен із нас насправді бісексуал». Запуск ток-шоу *The Jerry Springer Show*. 21 квітня Брюс Дженнер одружується з Кріс Кардаш'ян.

1992

MTV запускає реаліті-шоу «Той самий справжній світ» (із 2013 року — «Справжній світ»). Вітні Г'юстон виходить заміж за Боббі Брауна, водночас поширюються чутки про її лесбійський роман. Анна-Ніколь Сміт двічі з'являється в *Playboy*: на обкладинці та на розгортці.

1994

26-річна Сміт виходить заміж за 89-річного мільярдера Джеймса Говарда Маршалла II і заявляє: «Я люблю папараці. Вони роблять знімки, а я просто посміхаюсь у відповідь. Я завжди любила увагу».

1995

Опубліковано відео сексу Памели Андерсон та її чоловіка Томмі Лі. Джанні Версаче здійснює камінаут під час інтерв'ю для журналу *The Advocate*.

Casio випускає цифрову камеру QV-10, першу камеру з рідкокристалічним дисплеєм (також дивіться 2002 рік).

1996

Анна-Ніколь Сміт подає заяву про банкрутство за рік після того, як помер її чоловік Дж. Говард Маршалл II.

38-річна Мадонна народжує доньку Лурдес.

1997

Версаче застрелено на сходинках його маєтку в районі Саус Біч, Маямі.

На похорони принцеси Діани 50-річний Елтон Джон з'являється зі своїм партнером Девідом Фернішем.

Арнольд Шварценеггер знімається оголеним для *Cosmopolitan*.

1998

Джорджа Майкла заарештовують за «розпусні дії» в Беверлі-Гілз.

2000

Періс Гілтон стає моделлю в *T Models*, модельній агенції Дональда Трампа.

Кім Кардаш'ян виходить заміж за музичного продюсера Деймона Томаса; у 2004 році вони розлучаються.

Стартує американська версія реаліті-шоу «Великий брат».

2002

Кабельний канал *E!* починає трансляцію «Шоу Анни-Ніколь».

Виходить розкладний мобільний телефон *Salvo SCP-5300* із вбудованою камерою; у його розробці використано технологію, створену в Японії за два роки до того. На кінець 2003 року в усьому світі буде продано 80 мільйонів телефонів із камерою.

У пісні Крістіни Агілери *Beautiful* міститься рядок «Я прекрасна в усіх сенсах».

2003

Відео дворічної давності, у якому Періс Гілтон займається сексом із Ріком Саломоном, опубліковано в мережі під назвою «Одна ніч у Періс». 15 років по тому Гілтон скаже стосовно фільму: «Таке відчуття, що мене згвалтували».

На каналі *Fox TV* стартує реаліті-шоу «Просте життя», яке пізніше будуть показувати на каналі *E!* У головних ролях — Періс Гілтон та Ніколь Річі, заможні світські левиці, які виконують різноманітну брудну роботу, як-от прибирання, робота на фермі чи подавання фастфуду. Шоу триватиме

п'ять сезонів; перший епізод вийде на екрани за тиждень після публікації секс-відео за участі Гілтон.

Арнольда Шварценеггера обрано губернатором Каліфорнії; незадовго до виборів його звинувачують у сексуальних домаганнях.

Спроби Барбрі Стрейзанд юридично заборонити використання фото-знімків її будинку спричиняють зворотний ефект і привертають таку увагу, що інтернет-користувачі масово відвідують сайт, на якому розміщено ці знімки. Парадоксальне збільшення уваги публіки, спричинене спробами цю увагу вгамувати, отримує назву «ефект Стрейзанд». Цей випадок означає, що жодна знаменитість, неважливо, наскільки вона відома, шанована та улюблена, не зможе вгамувати ЗМІ та збудену ними зацікавленість аудиторії.

Роберт Кардаш'ян помирає від раку.

2004

Книжка Періс Гілтон «Сповідь спадкоємиці» стає бестселером.

Гілтон представляє свій перший аромат спільно з *Parlux*; до 2017 року в неї в асортименті буде 24 аромати; вона призначає Кім Кардаш'ян своєю особистим стилістом.

Технологія *Web 2.0* дозволяє онлайн-інтерактивність; засновано *Facebook*.

2005

Виходить фільм «Будинок воскових фігур» за участі Періс Гілтон.

Також вона дебютує як діджей на фестивалі поп-музики в Сан-Паулу, Бразилія. Вона продовжує кар'єру діджейки, заробляючи семизначні суми в усьому світі.

Канье Вест, музикант та продюсер, під час благодійного телемарафону, присвяченого жертвам урагану Катріна, заявляє, що «Джорджу Бушу хчати на чорних».

Запущено *YouTube*.

2006

Тарана Берк, афроамериканська правозахисниця, використовує фразу «І я також» (*me too*) як спільний слоган для підвищення обізнаності про поширеність сексуального насильства; 2017 року фразу буде використано з гештегом, і вона стане онлайн-варіантом ініціативи Берк.

Періс Гілтон випускає альбом *Paris*.

Кім Кардаш'ян епізодично з'являється в серіях «Простого життя».

Кім, Кортні та Хлої Кардаш'ян відкривають butik *D-A-S-H*; вони відкривають ще кілька торгових точок, але бізнес буде згорнуто 2018 року.

2007

Відео, у якому Кім Кардаш'ян та реппер Рей Джі займаються сексом, з'являється онлайн на сайті-таблоїді *TMZ* (лютий).

Анна-Ніколь Сміт помирає від випадкового передозування (лютий).

Починається стрімкий розвиток *Twitter*; опубліковано перший в історії гештег: ним стає *#barcamp*¹ (березень).

Періс Гілтон засуджено на 45 днів в'язниці за порушення вимог випробувального терміну (квітень).

Кім Кардаш'ян погоджується на компенсацію в 5 мільйонів доларів за позовом про вторгнення в особисте життя (травень).

Apple представляє айфон, пристрій, що дозволяє дивитися фільми, слухати музику та користуватися Інтернетом; крім того, його обладнано камерою на 2 мегапікселі. До 2017-го щороку буде робитися 1,2 трильйона цифрових фотознімків, і 85 % із них — за допомогою смартфонів (червень).

На кабельному каналі *E!* запускають реаліті-шоу «З Кардаш'янами» (жовтень). Пізніше з'являться кілька спінофф-шоу, зокрема «Кортні та Кім підкорюють Маямі» (2009) та «Роб і Чайна» (2016).

27-річна Кім знімається оголеною для обкладинки *Playboy* (грудень).

2008

Періс Гілтон повертається на телебачення з реаліті-шоу «Періс Гілтон — моя нова найкраща подружка»; протягом наступного року буде запущено два міжнародні спінофи.

L'Oréal звинувачують у відбілюванні шкіри Бейонсе в рекламі косметики.

2009

Музикант і продюсер Каньє Вест перериває церемонію нагородження *MTV Video Music Awards*, коли Тейлор Свіфт отримує свою нагороду. «Я дозволю вам закінчити, але це Бейонсе зробила один із найкращих кліпів усіх часів»,— говорить він Свіфт.

Кім Кардаш'ян приєднується до *Twitter*.

MTV запускає реаліті-шоу «Узбережжя Джерсі» (*Jersey Shore*).

2010

Незабаром після смерті Майкла Джексона, у червні, поліцейські виявляють у його будинку креми для освітлення шкіри. До цього вважалося, що співак страждав на вітіліго — захворювання шкіри, яке спричиняє її депігментацію.

Кім Кардаш'ян запускає свою першу лінію ароматів.

2011

У розпал суду про право опіки Геллі Беррі говорить про свою доньку: «Я відчуваю її афроамериканкою. Я афроамериканка, я її мати, і я вірю в "правило однієї краплі"».

Кім Кардаш'ян виходить заміж за Кріса Гамфріса; весілля відбувається в присутності чотирьох сотень гостей та транслюється на каналі *E!*; вони розлучаються за 72 дні.

---

¹ *BarCamp* — неформальні, демократичні, відкриті інтерактивні зустрічі людей, метою яких є інтеграція середовища, обмін досвідом і ідеями, а також добрий відпочинок.— Тут і далі прим. перекл.

2012

Помирає Вітні Г'юстон. Офіс судмедекспертизи округу Лос-Анджелес називає причинами смерті «утоплення й наслідки атеросклеротичної хвороби серця та вживання кокаїну».

Кім Кардаш'ян починає зустрічатися з музикантом Канье Вестом. 17-річного афроамериканця Трейвона Мартіна вбиває пострілом Джордж Циммерман, волонтер «сусідського дозору». Циммермана визнано невинним, що призводить до руху *#BlackLivesMatter* (див. нижче, 2013 рік).

2013

У відповідь на жорстокість стосовно афроамериканців розгортається рух *#BlackLivesMatter*. Кріс Кардаш'ян і Брюс Дженнер оголошують про своє розлучення (8 жовтня), посиляючись на непримиренні розбіжності.

Канье Вест підписує спонсорський контракт з *Adidas*; у лютому 2015 року компанія *Adidas* запустить лінійку взуття *West's Yeezy*. Пізніше на *Adidas* будуть тиснути, вимагаючи розірвання контракту з Вестом через заяви останнього щодо рабства (див. нижче, 2018 рік).

Оксфордський словник називає «селфі» словом року після того, як частота його використання зросла на 17 000 % за попередні 12 місяців; дослідниця американської культури професорка Гайке Штейнхофф стверджує, що «Крижане серце» компанії *Disney* «дестабілізує гетеронормативні гендерні ролі та традиції, які Дісней розповсюджував у більшості своїх мультиплікаційних фільмів із 1937 року»; фільм стає одним із найкасовіших в історії.

2014

Кріс подає на розлучення з Брюсом (22 вересня); процес завершується менш ніж за три місяці. Брюс Дженнер святкує свій 65-й день народження (28 жовтня). Лаверн Кокс, трансгендер, зірка серіалу «Помаранчевий — хіт сезону», з'являється на обкладинці *Time*. Кім Кардаш'ян виходить заміж за Канье Веста; весілля грають у Флоренції. Кім робить стилізацію фотосесії під світлини Жана-Поля Гуда за 1982 рік.

Гра для мобільного «Кім Кардаш'ян: Голлівуд» приносить обсяг продажу в понад 43 мільйони доларів протягом перших трьох місяців після запуску (червень).

2015

17-річна Кайлі Дженнер постить в *Instagram* знімок пухлих надутих губ, що збурує в мережі дискусію стосовно того, чи робила вона операцію зі збільшення губ; вірусним стає *Kylie Jenner Lip Challenge*, у якому молоді дівчата вставляють губи у стопку і потім висмоктують повітря; у 2018 році *Forbes* повідомить, що «за найменшими підрахунками її статки становлять 900 мільйонів доларів». Американська телерадіокомпанія *ABC* у тележурналі *20/20* демонструє спеціальне двогодинне інтерв'ю з Діаною Соєр та Кейтлін Дженнер (у минулому — Брюсом Дженнером), яка на момент випуску шоу в ефір (24 квітня) уже повністю завершила процедуру зі зміни статі.

Журнал *Vanity Fair* публікує фото Дженнер на обкладинці червненого номера з підписом «Називайте мене Кейтлін».

Жермен Грір¹ висловлює свою думку про транс-жінок: «Тільки те, що ти відрубаєш собі член і потім одягаєш сукню, ще не робить тебе гръбаною жінкою».

Рейчел Долежал змушена подати у відставку з посади президентки відділу *NAACP* (Національна асоціація сприяння розвитку кольорового населення) через хвилю обурення, спричинену заявою її батьків про те, що вона біла.

Apple випускає пакет емоджі Кім Кардаш'ян для *iOS*. Крім того, Кім публікує свою першу книжку *Selfish* («Егоїстка»), що складається з 325 її селфі.

2016

Джордж Майкл помирає від природних причин у віці 53 років. Футболіст Колін Капернік відмовляється стояти під час виконання американського гімну перед початком гри в Національній футбольній лізі на знак протесту проти кількості афроамериканців, загиблих від рук поліції. У 2018-му Капернік отримує звання «Посол совісті».

2017

Кім Кардаш'ян звинувачують у штучному затемненні шкіри спеціально для фотосесії, у якій її одягнули в стилі Джекі Онассіс і назвали «ною першою леді Америки»; вона анонсує запуск лінії дитячого одягу *TheKidsSupply* і запускає лінійку косметики *KKW*.

Журнал *Forbes* називає Кендалл Дженнер найбільш високооплачуваною моделлю у світі; у 2017 році вона заробляє 22 мільйони доларів.

Гуморист Білл Косбі опиняється в суді за сексуальне насильство; присяжні засідають протягом п'яти з половиною днів, перш ніж визнають себе нездатними винести вирок (червень).

The New York Times публікує статтю, у якій стверджується, що Гарві Вайнштейн припускався сексуального насильства стосовно жінок.

Акторка Алісса Мілано запускає гештег *#MeToo*, онлайн-кампанію, спрямовану заохотити жінок ділитися історіями про пережите сексуальне насильство; протягом наступних трьох місяців його використали 12 мільйонів разів і продовжують використовувати досі. Мілано не знала про попереднє використання фрази Тараною Берк (див. вище 2006 рік).

2018

Білла Косбі засуджують за наркотики та розбещення (квітень); упродовж судового засідання, що відбулося на 10 місяців раніше і де присяжні не змогли дійти згоди, виникає рух *#MeToo* (див. вище). Журналістка Гедлі Фрімен

---

¹ Жермен Грір — австралійська письменниця, науковиця, журналістка і дослідниця ранньої сучасної англійської літератури, а також визначна феміністка кінця ХХ століття.

повторює точку зору скептиків, коли пише: «Схоже, що рух #MeToo не повалив патріархат — він продемонстрував, наскільки мертвою є хватка патріархату».

У студії вебсайту таблоїдів TMZ Каньє Вест називає рабство вибором: «Коли ти чуєш про чотириста років рабства... 400 років? Це звучить наче вибір». Він додає: «...психологічно ми у в'язниці». Вест потрапляє в заголовки, заявляючи про підтримку президента Дональда Трампа.

Команда психологів придумує слово «*selfitis*», щоб описати нав'язливе бажання робити селфі.

У таунхаус Тейлор Свіфт у Нью-Йорку вривається чоловік, приймає душ і лягає спати в її ліжку, де його і знайшли та заарештували.

Пізніше цього року Кім та Хлої Кардаш'ян піддали критиці за жарти з приводу анорексії. Кайлі Дженнер (1 мільйон доларів за публікацію) та Селену Гомес (800 000 доларів за публікацію) оголошують найоплачуванішими знаменитостями в *Instagram*.

Кім Кардаш'ян у проплаченій публікації закликає 111 мільйонів своїх підписників спробувати льодяники, що пригнічують апетит; після протесту вона видаляє пост; в іншій проплаченій публікації її сестра Хлої радить замінити один прийом їжі протягом доби на молочний коктейль, що пригнічує апетит, аби втратити вагу, набрану за час вагітності. Обидві жінки піддаються критиці за те, що у своїх публікаціях вони не озвучують інформацію про протипоказання.

2019

Кім Кардаш'ян просить вибачення після звинувачення у «присвоєнні культури» своїм новим фірмовим комбінезоном та обіцяє змінити назву торгової марки *Kimono*.

Розділ 2

ЗНЕСИЛЕНЕ ЖІНОЦТВО

З огляду на кількість фільмів про прокляття, які передаються просто під час перегляду відео (у «Проклятті» — подивись це відео і до тебе прийдуть мерці, у «Дзвінку» — подивись і помри за сім днів по тому, у «Зловісних мерцях» — тобі так сподобається відео, що ти перетворишся на зомбі), дивно, що досі ніхто не написав диявольський сюжет про документальний фільм «Мадонна: правда чи дія» (або «У ліжку з Мадонною», як його назвали в деяких країнах). Посидьте кілька годин, переглядаючи відеокасету з цим фільмом 1991 року (тоді ще використовувалися відеокасети), своєрідним повнометражним попередником того, що сьогодні ми називаємо реаліті-телебаченням,— і ви перетворитеся на відвертого вуаериста й проведете решту своїх днів неупокоєним змученим привидам, що вештається посушливими пустирями життів інших людей. Як і у фільмах про прокляття, начебто невинні розваги провокують зміни в наших настрої, темпераменті, смаках і звичках. І всі ці зміни — на гірше.

Ми ніколи не дізнаємось, як Мадонна заволоділа своїми пекельними силами, хоча іноді можна поклястися, що колись,

у 1990-х, хтось подав їй кришталеву кулю і змусив вдивлятися вглиб, поки не з'явиться картинка майбутнього. І побачене майбутнє було таким, у якому життя відомих артистів більше не буде ділитися на приватне та публічне; і кожен, хто захоче увірватися в зіркове життя, буде змушений погодитися на угоду з Мефистофелем: особисте життя в обмін на всю прихильність, яку зда-тен надати світ. Глибоко вдихнувши повітря, наповнене запахом сірки, Мадонна поступилася тим, що в інші часи могло би бути особистим життям.

Фільм був нібито документальною хронікою тура Мадонни *Blond Ambition* (1990); серед її численних сценічних костюмів був і згодом іконічний рожевий бюстгальтер з конусами. Відвертість фільму максимально загострювала відчуття глядачів; екстравагантні театральні постановки на сцені врівноважувалися розмовами в гримерках та докурюванням недопалків, тож глядачі відчували себе вуаеристами, але не відчували провини. Мадонна процвітала, використовуючи ту саму річ, яка в минулому знищувала зірок: скандал.

Раніше лише одна зірка Голлівуду змогла вдало використати скандал на власну користь. Над Елізабет Тейлор глузували, її ганьбили і шельмували після роману з найкращим другом її колишнього чоловіка. Радше зміцніла, ніж принижена знеславленням, вона виходить заміж за Едді Фішера; пізніше, з типовою для неї демонстративною примхливістю заводить інтрижку з Річардом Бертоном, і цього їй не подарують. Ні в якому разі не зруйнувавши Тейлор, цей роман підносить її до розріджених висот знаменитості. Протягом майже двох десятиліть із 1962 року (коли почалися її стосунки з Бертоном) Тейлор панує всеосяжно: кожен її крок документується засобами масової інформації, і публіка не зводить з неї очей.

Тейлор не просила сприймати своє життя як урок «порушуй правила і досягни успіху»; але схоже, Мадонна інтерпретувала його саме так. За двадцять один рік після того, як вибухнув скандал навколо Тейлор і Бертон, Мадонна випускає свій перший альбом і розпочинає шоубізнесову кар'єру, основний меседж якої можна було би сформулювати як «шокуй і роз'ятрюй». Прапороносиця впевненої в собі жіночності, Мадонна запекло засмучувала так багато людей, скільки лишень могла, наближаючись у своєму символічному статусі до звання правомірної наступниці Тейлор.

У часи, коли чоловіки керували, фактично володарювали і, як ми з'ясуємо пізніше, час від часу проявляли насилля стосовно жінок, Мадонна відмовлялася йти до вершини будь-яким іншим шляхом, окрім свого власного, хай навіть і хаотичного та неупорядкованого. І все ж у цій очевидній неупорядкованості була своя система. Вона передбачила майбутнє досконало і побачила світ, у якому зірки, або селебріті, як їх називатимуть, заради успіху будуть змушені пожертвувати своїм особистим життям, відкривши себе для дослідження зголоднілій до пліток публіці; і в цьому світові скандал із саморобного вибухового пристрою, здатного зруйнувати кар'єру в шоу-бізнесі, перетвориться на цінний ресурс. Періс Гілтон і пізніше Кім Кардаш'ян могли би це засвідчити. Якщо Мадонна стояла на підплічниках шанелевського піджака Тейлор, то Гілтон і Кардаш'ян стояли на конусах її бюстгальтера від Готьє.

«Мадонна — це майбутнє фемінізму»,— написала Каміль Палья¹ в *The New York Times* наприкінці 1990 року. Не лише «міжнародна зірка приголомшливих масштабів. Вона також кмітлива й спостережлива бізнес-магнатка, сучасна жінка з різнобічними талантами». Каміль, що на той момент була професоркою у Філадельфійському

---

¹ Каміль Палья — американська письменниця, критикиня, дослідниця фемінізму та суспільствознавиця.

університеті мистецтв, можна було б назвати «білою вороною»; вона виступала проти або відкидала погляди популярних феміністок, залишаючись вірною поборницею жіночої незалежності. Вона нещадно викривала те, що, на її думку, є лицемірством феміністок, які «хочуть, аби чоловіки були схожими на жінок». Але в Мадонні Палья побачила когось, хто мав «набагато глибше бачення статі, ніж феміністки. Вона бачить і тваринне єство, і майстерність».

Порушення Мадонною будь-яких умовностей може бути зрежисованим і надто вже проситься бути розглянутим виключно як театральне дійство, хитрість для привернення уваги. Знову ж таки, вона не справляла враження добродесної і не очікувала такого сприйняття від своїх прихильників. Палья розцінила поведінку Мадонни як приклад для молодих жінок, зразок того, як бути «привабливою, чуттєвою, енергійною, амбіційною, агресивною та забавною».

Мадонна могла сприйняти твердження Каміль Палья як заохочення до ще більшої похоті (поведінка, особливо її фізіологічний аспект, що властива саме тваринам, — тому одним із термінів на її означення є «аніمالізм»). Жодна інша книжка з опублікованих 1992 року не отримала такого розголосу, як «Секс» — обгорнене в листове залізо видання, що містило фотознімки Мадонни в позах, які натякали на лесбійство, анальний секс та садомазохізм. Публікація книжки збіглася з виходом *Erotica*, студійного альбому, що тематично її доповнював. У відеокліпі, що супроводжував альбом, Мадонна, якій на той момент було 33 роки, одягнена в унісекс. Це була зірка на піку своєї всесвітньої слави (чи наближена до нього); навдивовижу багата, з кількома надзвичайно успішними альбомами та зйомками у фільмах оголеною та здатною розіграти сексуальні фантазії з усіма, хто хотів подивитися.

Заради чого? Пустощі? Обурення і реакція ЗМІ були принципово важливими. Інтуїтивну далекоглядність Мадонни щодо